

Veřejné finance

Daňová soustava

Eva Tomášková

Konzultační hodiny:

St 9:30 – 10:30

Čt 12:00 – 13:00

Reforma sociálního zabezpečení

- Nebude-li stávající důchodový systém změněn, bude jeho deficit dlouhodobě činit 4 – 5 % HDP ročně
- Do roku 2065 by vznikl dluh ve výši 110 % HDP a do roku 2100 až 260 % HDP
- Jak zabezpečit, aby náklady reformy nehradila jen jedna generace?
- Jak zabezpečit aby transakční náklady reformy byly co nejnižší?

Hlavní prvky reformy

- oddělit financování důchodového pojištění od státního rozpočtu
- posílit význam dobrovolného soukromého pilíře
- více zprůhlednit systému dávek sociálního zabezpečení
- posílit podíl zásluhových a adresných dávek
- zvýšit ochranu dávek sociálního zabezpečení před zneužitím

Návrh ČSSD

- Zachování průběžného systému (každý občan svůj individuální účet)
- Odchod do důchodu 65 let
- Administrativní náročnost evidence

Zhodnocení: velmi málo solidární

Návrh KDU-ČSL

- Vytvořit třípilířový systém – jedinec může ale nemusí využít všechny pilíře tzv. opt-out systém (možnost vyvázat se i z I. pilíře - ze státního penzijního spoření)
 - 12 % hrubé mzdy – I. pilíř (shodný se současnou podobou)
 - 8 % hrubé mzdy – II. pilíř (fondy)
 - 8 % nestarobní důchody – projevem solidarity společnosti
- část prostředků z průběžného fondu převést na vlastní kapitálový účet
- Financovat dávky také částečně z příjmů ze zvýšených spotřebních daní
- Stanoven maximální vyměřovací základ pro odvody do systému (trojnásobek průměrné mzdy)
- Odchod do důchodu 65 let

Zhodnocení: spoléhání se na stabilitu kapitálového trhu

Návrh KSČM

- Zachovat průběžné financování ve stávajícím stavu, od roku 2030 odchod do důchodu v 65 letech
- Zrušit příspěvek na penzijní připojištění – prostředky vložit do důchodového systému
- Od roku 2020 10 % inkasa spotřebních daní do důchodového systému
- Od roku 2040 zvýšit pojistnou sazbu na 32,6 %
- Od roku 2060 zvýšit o dalších 0,9 %

Zhodnocení: Spoléhání se na dostatek příjmů z příspěvků

Návrh ODS

- Z průběžného systému financovat rovný důchod ve výši 20 % průměrné mzdy pro všechny, tzv. rovný důchod
- Snížení povinné pojistné sazby (blíže zatím nespecifikováno) – prostor pro soukromé dobrovolné pojištění
- Transformační schodek by byl kryt z mimořádných příjmů státního rozpočtu
- Odchod do důchodu 65 let

Zhodnocení: Spoléhání se na racionalitu obyvatelstva

Pravidla důchodového systému

- V PAYG systému jsou výnosy závislé na demografickém vývoji a ve FF systému na finančních trzích, míře a způsobu regulace a výše administrativních nákladů.
- Ve fondově financovaných systémech hraje významnou roli institucionální prostředí, (míra a způsoby regulace finančních trhů, které zase ovlivňují efektivitu FF systému, jež je vázána na administrativní náklady).
- Předpokladem reformy je dlouhodobé strategické rozhodnutí, které musí být učiněno politicky, aby byla zaručena stabilita systému v čase, a tím se umožnilo občanům, aby svá ekonomická rozhodnutí činili dlouhodobě a racionálně.
- Reforma důchodového systému musí počítat s probíhajícím procesem stárnutí populace, který bude kulminovat kolem roku 2050.
- Je nutné zvyšovat věkovou hranici pro odchod do důchodu.

(Zdroj: [www.mesec.cz/clanky/ penzijni-reforma-z-pohledu-nezavislych-odborniku/](http://www.mesec.cz/clanky/penzijni-reforma-z-pohledu-nezavislych-odborniku/)
- 42k -)

Daň

- povinná
- nenávratná
- neekvivalentní
- pravidelně se opakující
- zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu

Daňová pravomoc

Celková daňová povinnost

Daňová kvóta

Daňová kvóta v zemích OECD

Daňové zatížení v členských zemích OECD
(v procentech k HDP)

Země	Daňové zatížení	Země	Daňové zatížení
Mexiko	18,9	Španělsko	36,5
Jižní Korea	27,2	Island	36,5
Japonsko	27,3	Velká Británie	37,1
Litva	28,7	Portugalsko	38,1
USA	28,9	Řecko	38,6
Lotyšsko	29,1	Maďarsko	39,2
Austrálie	30,1	Nizozemí	39,3
Švýcarsko	30,6	Slovinsko	40,3
Slovensko	30,9	Německo	41,7
Irsko	31,2	Lucembursko	42,3
Estonsko	33,4	Itálie	43,2
Nový Zéland	33,8	Norsko	43,3
Malta	34,2	Rakousko	44,8
Kypr	34,3	Finsko	45,1
Kanada	35,1	Francie	45,7
Polsko	35,8	Belgie	48,1
Česko	36,2	Dánsko	49,8
Turecko	36,5	Švédsko	51,4

Pramen: Eurostat a OECD

Daňová soustava

■ *důchodové daně*

- nejmladší daně
- obsahují sociální prvky, od kterých je postupně upouštěno
- záporná důchodová daň

■ *spotřební daně*

- nerespektují důchodovou situaci dlužníka
- v současné době jsou zařazeny především z fiskálních důvodů – jsou stabilním příjmem

■ *majetkové daně*

- jsou historicky nejdéle využívaným typem daní
- využívají se z důvodu stability jejich výnosu, ačkoliv výnos je minimální
- u majetkových daní je zpravidla nemožný daňový únik
- nerespektují důchodovou situaci poplatníka daně

Náležitosti daně

- zdaňovací období
- subjekt daně (poplatník daně, plátce daně)
- předmět daně (příjem, majetek, spotřeba výrobků a služeb)
- způsob výpočtu základu daně
- sazba daně (pevná, procentní – lineární, progresivní, degresivní)
- nezdanitelné minimum ze základu daně (např. daň z příjmů FO)
- co není předmětem daně
- osvobození od daně
- slevy na dani
- způsob placení daně (jednorázově, zálohami s následným vyrovnáním, splátkami již vyměřené daně)
- splatnost daně
- místo výběru daně

Lafferova křivka

- Vztah mezi mírou zdanění a daňovým výnosem

Společné rysy daňových reforem

- princip spravedlnosti, efektivnosti daní a jednoduchosti a průhlednosti daňového systému
- snižovat daňové zatížení, snížit daňovou kvótu
- zároveň zajistit, aby neklesal daňový výnos
- snížit intenzitu zdanění podnikové sféry
- u individuální důchodové daně snížit počet pásem progrese
- posílit využívání nepřímých spotřebních daní
- přejít na využívání univerzálních daní
- omezit přerozdělování v rozpočtové soustavě
- omezovat možnosti daňových úniků a obcházení daňových zákonů

Daňové příjmy v ČR

■ Přímé

■ *z příjmů*

- DPFO
- DPPO

■ *majetkové*

- z nemovitostí
- silniční
- dědická
- darovací
- z převodu nemovitostí

■ Nepřímé

■ *univerzální*

- DPH

■ *specifické*

- spotřební daně

■ Další platby mající charakter daní

Daňové principy

- Spravedlnost
- Efektivnost
- Perfektnost a průhlednost
- Daňová jistota

Spravedlnost v daňové teorii

- schopnost platit daň – každý subjekt by měl přispívat k financování veřejných statků podle své platební schopnosti
- užitek ze zdanění – jednotlivec má platit takovou daň, která je rovna užitku ze zdanění v podobě různých veřejných statků, které pro něj stát zabezpečuje

Spravedlnost v daňové teorii

- Vertikální spravedlnost
 - poplatník s větší schopností platit daň by měl platit vyšší daň než poplatník s nižší schopností platit daň.
 - mírně progresivní sazby daně
- Horizontální spravedlnost
 - poplatníci se stejnou schopností platit daň by měli platit stejně velkou daň bez ohledu na pohlaví, rasu, věk

Distribuční důsledky daní

- Lorenzova křivka
 - měří rozdělování příjmů před zdaněním a po něm

Efektivnost daní

- maximalizace daňových výnosů, při pevně daných nákladech (alokační)
- efektivnost ve významu minimalizace nákladů při pevně daných daňových výnosech (technická)

Daňové břemeno

Daňové břemeno = daň + nadměrné daňové břemeno
+ administrativní náklady

- *nedistorzní daně* – paušální daně - nedochází k substituci, má pouze důchodový efekt (např. DPH)
- *daně distorzní* - snižují disponibilní důchod poplatníků – tzn. způsobují důchodový efekt, ovlivňují i jednání poplatníka a způsobují i substituční efekt.

Změnou chování je možné se vyhnout dani, ne však nákladům daně.

Důchodový a substituční efekt

- Důchodový efekt
 - má za následek rozpočtové omezení poplatníka
- Substituční efekt
 - změna preferencí poplatníka daně ve vztahu se změnou mezního užitku
 - způsobuje újmu:
 - poplatníku daně – ztráta času, pocit menšího užitku z výrobku, finanční ztrátu apod.
 - státu – vybere menší objem daňového výnosu

= nadměrné daňové břemeno

škoda privátního sektoru > přínos veřejného sektoru

Přímé administrativní náklady

- přímo spojené se správou a výběrem daní
- jsou snadno zjistitelné
- rostou se složitostí daňového systému
- současný stav:
 - ve vyspělých zemích obvykle mezi 0,5 % až 1,5 %
 - zpráva OECD (2000): ČR 2,5-krát více daňových úředníků než je průměr OECD
 - zpráva OECD (2005): ČR náklady českého „daňového“ systému jsou 2,5 %

Nepřímé administrativní náklady

- náklady soukromého sektoru, které souvisejí s vypočtením daňové povinnosti a zaplacením daně
- náklady zvané též „vyvolané“ a jako takové hůře vyčíslitelné
- několikanásobně vyšší než přímé administrativní náklady
- rostou se složitostí daně

Daňové úniky

- legální
 - existence děr v daňových zákonech
 - poplatník se snaží optimalizovat svou ekonomickou aktivitu a daňovou povinnost (přenést své sídlo do „daňového ráje“)

- nelegální
 - porušení zákonů (chtěné i nechtěné), za účelem nižší daňové povinnosti
 - míra daňových úniků závisí na „zisku“, pravděpodobnosti odhalení a výši trestu

Způsoby nelegálních daňových úniků

- pašování zboží
 - Na Slovensku tvořily nelegální cigarety cca 50 % všech prodejů, v Polsku a Maďarsku představuje asi 1/3, v ČR 10 %.
- nízká cena celně deklarováného zboží
 - např. džíny za 8 Kč
- vydávání dováženého či vyváženého zboží za jiné zboží s nižší sazbou
 - dovoz lulkového a dýmkového tabáku - použití jako cigaretový
- dodávka služeb za vyšší ceny než je cena skutečná (Transfer Pricing)

Nejvýznamnější daňové úniky v ČR

■ LTO

- odhadovaný nezákonný zisk - 60 mld. Kč

■ „rumová aféra“ - rum pro vývoz

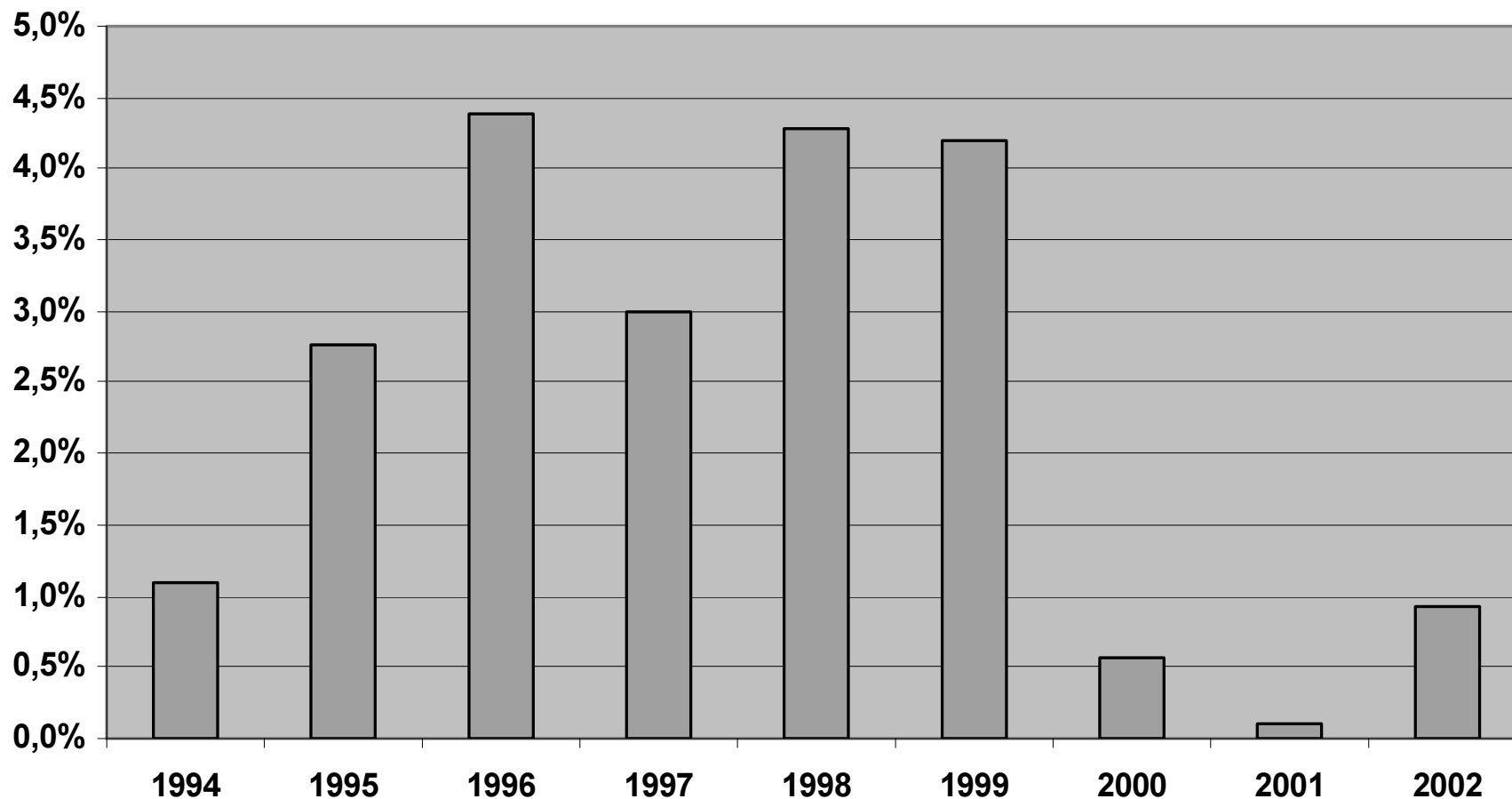
- odhadovaný nezákonný zisk - 12 mld. Kč

■ „obchody“ s alfafetoproteinem

- odhadovaný nezákonný zisk - 12 mld. Kč)

Vývoj daňových úniků v ČR

Podíl meziročního přírůstku daňových nedoplatků na ročním inkasu daní
ve správě finančních a celních úřadů

Pramen: www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/P03_doc.doc

Daňový přesun

- dopředu
 - na odběratele, spotřebitele (vyšší prodejní cena)
- dozadu
 - na dodavatele, výrobce (nižší dohodnuté nákupní ceny)
- dopředu i dozadu

Výše daňového přesunu

- poměrná (částečná)
 - plná (100 %)
 - nulová
 - více než 100 % (např. při monopolní struktuře)
-
- Ramseyovo daňové pravidlo - největší daně na co nejméně elastickou nabídku a poptávku

Děkuji za Vaši pozornost. 😊